

ŘÍJEN v zahradě

Podzim se již nezadržitelně přiblížil a nastává nejvhodnější období pro výsadbu většiny rostlin. Je vhodné vysazovat jednak okrasné rostliny a koncem měsíce lze začít s výsadbou nových ovocných dřevin. Na okrasné zahradě nám toho již moc nekvete, ale zato spousta rostlin vybarvuje svoje listy před jejich opadem. Samozřejmě je dokončování sklizňových prací u ovoce a zeleniny.

PERSPEKTIVNÍ DRUHY A ODRŮDY V SORTIMENTU OVOCNÝCH DŘEVIN

Každoročně jsou do nabídky prodejců ovocných rostlin zařazovány nově vyšlechtěné odrůdy, které přináší nové a zajímavé vlastnosti. Z hlediska chuťových vlastností již není mnoho prostoru pro inovace, ale z hlediska odolnosti vůči chorobám a škůdcům je stále co zlepšovat.

Tyto vlastnosti jsou velmi žádané, protože když doma pěstujeme ovocné dřeviny, většinou chceme eliminovat používání chemických prostředků. Zdařilým příkladem je vyšlechtění angreštů odolných americkému padlí. Klasické angrešty se dnes již téměř nepěstují a jsou nahrazeny výše zmíněnými odolnými odrůdami.

ZAKRSLE ROSTOUCÍ NEKTARINKA - BALKONELLA

Vitným zpestřením sortimentu nektarinek je tento zakrslý kultivar. Nejedná se sice o novinku, ale stojí zato si tento kultivar připomenout. Nabízí najednou více atributů. Například krásu růžových květů, zajímavý habitus a v neposlední řadě nektarinky. Maximální výška rostliny se pohybuje do 150 cm, drobné větvičky jsou doslova obypány klasickými broskvoňovými květy. Listy jsou podlouhlé a lesklé. Plody jsou menší velikosti, dozrávají mírně později a je vhodné je nechat na rostlině dozrát až do měkka, aby byly dostatečně sladké. Hodí se pouze na přímou konzumaci, nejsou vhodné pro zpracování. Jako u klasické nektarinky je třeba počítat s pravidelnými postřiky proti kadeřavosti. Z hlediska péstebních nároků vyžaduje nektarinka vlhčí půdu, která ovšem musí být dostatečně propustná. Nesnáší dlouhodobé stání ve vodě. Zemina musí být také dostatečně zásobená živinami. Řez u této odrůdy provádíme pouze minimální.

BEZTRNNÝ ANGREŠT - SPINEFREE

Tato odrůda červeného angreštu je zajímavá vzhledem k minimálnímu výskytu trnů. Trny se vyskytují pouze na nejmladších částech rostliny. Díky této vlastnosti je sklizeň výrazně jednodušší. Plody dozrávají koncem července, to znamená, že se jedná o pozdnější odrůdu. Barva plodů je červená a velikost střední. Průměrná hmotnost jednoho plodu se pohybuje okolo 8g. Odrůda je silně odolná vůči americkému padlí a dokonce i skvrnitostem.

MERUŇKA - BIG RED®

Odrůda Big Red byla vyšlechtěna ve Francii. Jedná se o velkoplodou, ranou, atraktivně a spolehlivě plodící meruňku, která je velmi odolná mrazu a má velmi dlouhou dobu kvetení. Strom je středně velký se silným růstem. Je snadno tvarovatelný a vytváří předčasný obrost. Je velmi odolný mrazu jak ve dřevě, tak i v době květu. Odrůda je cizosprašná a je vhodné ji vysazovat společně s odrůdou Pinkcot® Cotby. Plodnost je časná, vysoká a pravidelná. Plody jsou velmi velké, kulovité, hladké a mají intenzivně červené zbarvení. Slupku mají silnější, proto se hodí ke skladování a manipulaci. Dužnina je pevná, oranžová a dobře odlučitelná od pecky. Chuť je dobrá a harmonická. Zraje 10 dní po odrůdě Pinkcot® Cotby a 3 dny před odrůdou Goldrich. Je vhodná pro okrajové oblasti.

MERUŇKA KIOTO®

Nová odrůda meruňky pocházející z Francie je velmi atraktivní velkoplodou odrůdou se spolehlivou plodností. Je velmi odolná k mrazu ve dřevě i v době květu. Odolnost květů vůči mrazu je zajištěna pozdnějším kvetením a dlouhou periodou. Odrůda je samosprašná. Strom má středně silný růst, vytváří předčasný obrost a velmi intenzivně kvete. Plodnost je časná, vysoká a pravidelná. Odrůda poskytuje velmi vysoké výnosy. Plody jsou velmi velké, kulovité, matně žlutooranžové barvy.

Dužnina je velmi pevná, dobře odlučitelná od pecky, chuťově dobrá a harmonická. Barvu má světle oranžovou. Plody velmi dobře snášejí transporty a dobře se skladují. Zralost je polopozdní, zraje cca 3 dny po odrůdě Goldrich. Odrůda je vhodná pro okrajové péstební oblasti a i v těchto oblastech poskytuje nadstandartní výnosy.

PLACATÁ BROSKVE - SATURN

Pokud se s plodem placaté broskve setkáte, zaujme vás jeho bizarní tvar. Někomu se při pohledu na něj vybaví sešláplá kobliha a někomu zase silně připomínají kosmickou loď UFO. Největší zvláštností ovšem je, že se nejedná o žádnou převratnou novinku. Placaté broskve pocházejí z Číny, kde se pěstují od pradávna. První zmínky o nich jsou skoro 1000 let staré. V současné době se již začínají objevovat i v našich obchodech.

Tato odrůda je plně samosprašná. Plody mají slupku žlutou s výrazným červeným líčkem, dužnina je bělomasá a chuť je výrazná. Samozřejmě nedosahuje chuti broskví žlutomasých, ale mezi bělomasými má chuť výraznou. Plod je středně velký a zplacatělý. Pecka je oproti klasickým broskvím poloviční. Dozrávají v první polovině srpna. Odolnost vůči chorobám je střední a postřiky proti kadeřavosti je třeba aplikovat.

JOSTA

Jedná se o mezdruhového křížence, který vznikl tak, že květy černého rybízu byly opyleny pylem z květů angreštu. Toto křížení proběhlo v roce 1977 v bývalé Německé demokratické republice. Jedná se o nízký keř či stromek, který nemá trny. Listy jsou tvarově podobné listům rybízu. V období od konce dubna kvete stejně jako rybíz hrozný květů. Květy jsou samosprašné. Plody mají velikost angreštu, barvu mají zpočátku zelenou, později dle kultivaru až tmavě fialovou. Chuťově bobule připomínají rybíz i angrešt dohromady. Někdo v chuti plodů může najít i náznaky kiwi nebo borůvky. Plody se hodí pro přímý konzum nebo pro zpracování. Mezi velké výhody josty patří její nenáročnost na péstební prostředí. Dobře snáší jak písčité půdy, tak i půdy jílovité. Stanoviště jí vyhovuje slunné, ale snese i polostín. V případě chorob a škůdců se jedná o velmi kvalitního křížence.

VHODNÝ VÝBĚR NÁŘADÍ USNADNÍ RYTÍ

Jako každý podzim i letos bude třeba zahradu připravit na zimní období. Poté, co jsou všechny nepřeživší plodiny sklizeny, je vhodné na půdu v záhoncích rozptýlit organické hnojivo a zapravit je do půdy. Toto zapravení je již po mnoho desetiletí stejné a provádí se zrytím pozemku. Jako vhodné nářadí na tuto operaci lze vybrat jednak rýč, ale tak i rycí vidle. Rýč se hodí pro půdy, které jsou více písčité, drobné až rozpadavé. Rycí vidle je vhodné použít na půdách silně lepi-vých, tudíž většinou jílovitých. Na těchto půdách by při použití rýče byl problém s odlepováním zeminy od čepele.

Při popisování vhodného nářadí začneme u popsání jednotlivých částí rýčů.

Násada rýčů a rycích vidlí je základní součástí, která spojuje pracovní část nářadí s osobou, která danou operaci provádí. Samotná násada by měla svoji délku odpovídat výšce osoby, která s nářadím pracuje. Násada má končit u prvního žebra hrudního koše. Jelikož je vysoce pravděpodobné, že s jedním nářadím pracuje více

při zakládání ovocné zahrady nebo při výsadbě nových stromků do již stávající ovocné zahrady, každého napadne vysadit si klasické dřeviny (jabloně, hrušně ...), ale málokomu přijdou na mysl ovocné stromy a keře, které takto běžné již nejsou. Jedná se buď o rostliny nově vyšlechtěné (Aprimira), nebo jsou to dřeviny, které pěstovaly minulá generace a v současné době se pomalu do sortimentu vracejí.

MORUS ALBA PENDULA - MORUŠE BÍLÁ PŘEVISLÁ

Moruše pochází z oblastí východní Číny a Koreje. Zde jsou kulturně pěstovány již přes 4000 let. Do Evropy byly dovezeny a vysazeny již v 11. století. V Čechách se začaly pěstovat kolem roku 1627. Nejvíce se pěstovaly v 18. století, ale se zavedením umělých vláken význam pěstování morušovníku klesl. V současné době se pěstují jednak jako okrasný, ale také jako ovocný strom. Jedná se o teplomilný opadavý strom nebo keř, který dorůstá do výšky 200 až 300 cm. Větve jsou převislé a mají lehce šedavou barvu. V mládí jsou chlupaté. Listy jsou široce vejčité, dlouhé a na lici lesklé. Okraje mají hrubě pilovité až zubaté. Kvete koncem května. Plody jsou bílé až bílozelené a jsou cca 2 cm dlouhé. Sklizeň se koncem července a dají se konzumovat přímo ze stromu. Chuť mají lehce sladkou.

CORNUS MAS - DŘÍN OBEČNÝ

Dřín pochází z oblastí střední až jižní Evropy, Malé Asie a některé jedince je možné najít i na Kavkaze. Jde tudíž o naši domácí rostlinu.

Z hlediska habitu se jedná o středně velký až velký keř, který dorůstá až do 5 m. Určitou péstební možností je zapěstovat si dřín na kmínku jako malý strom. Z hlediska péstebního prostředí se dřínu nejvíce daří na jižních, suchých a teplých svazích. Vyhovují mu propustné vápenité půdy, ale poroste skoro ve všech podmínkách, protože rostlina je velmi nenáročná. Kvete již v březnu, květy jsou výrazně žluté a objevují se před olistěním, tudíž je jejich efekt maximální. Plody dřínu, tzv. dřínky jsou červené peckovíčky. Chuťově jsou kyselé až sladkokyselé a obsahují velké množství vitamínů C. Plody dozrávají v říjnu a díky své kyselosti se nehodí pro přímý konzum. Zpracovávají se do různých polotovarů jako jsou kompoty a zavařeniny. Další možností zpracování je výroba sirupů nebo likérů.

APRIMIRA

Ovocné stromy a keře se řadí do jednotlivých druhů a jen velmi výjimečně je možné v nabídce narazit na mezdruhového křížence. Právě mezi tyto výjimky lze zařadit novinku roku 2010. Jedná se o křížence meruňky a mirabelky – Aprimira. Plody jsou oválného tvaru, barvu mají oranžovočervenou a mají meruňkové aroma. Velikost plodů je střední. Dužnina je pev-

nější, barvu má žlutou a obsahuje malou pecku. Plody dozrávají ve druhé polovině srpna. Z hlediska péstebních nároků dostal křížec od mirabelky vyšší odolnost vůči chladu a díky tomu je možné aprimiru pěstovat i v okrajových oblastech. Odolnost vůči chorobám je dobrá.

AMELANCHIER LAMARCKII - MUCHOVNÍK LAMARCKŮV

Mezi druhy, na které se v průběhu let zapomnělo a v poslední době jsou „znovuobjeveny“, patří i muchovník. Jedná se o větší opadavý keř či dokonce malý strom. Na jaře kvete výraznými bílými květy, které mají typický hvězdicovitý tvar. Listy jsou oválné a sytě zelené. Na podzim se zbarvují do výrazné růžové.

Plody jsou podobné borůvkám. Velikost mají cca 1 cm na průměru a barvu mají tmavě fialovou. Chuť mají sladkou s lehkou trnkovou příchutí. Dozrávají v první polovině léta. Plody muchovníku je možné nechat na stromě týden přezrát a po sklizni vylosovat šťavu nebo je možné je využít na marmelády a do kompotů. Z hlediska nároků na péstební prostředí se jedná o nenáročnou rostlinu. Vyhovují jí lehce kyselé půdy, které jsou vlhčí. Mrazuodolnost je naprosto dostatečná.

SORBUS AUCUPARIA 'EDULIS' - JEŘÁB PTAČÍ

Podél mnoha komunikací v krajině můžeme spatřit stromořadí jeřábů. V mnoha případech se ale jedná o kultivar, který není vhodný ke konzumaci. Jedlou odrůdu poznáme dle specifického tvaru listu, který je od stopky celokrajný, ale u špičky má již okraj pilovitý. Z hlediska habitu se jedná o menší strom, který dorůstá do 6 až 10 metrů. Tvar koruny je úzce vejčité. Listy jsou složené, okraj mají od stopky celokrajný a je špičce již zubatý. Na podzim se barví do odstínů oranžové. Po jarních krémových květech se objevuje násada oranžových plodů. Chuť plodů této odrůdy není již tak trpká, jako u jiných, a proto je vhodná ke zpracování. Sklízí se koncem září až začátkem října. Plody obsahují velké množství vitamínů a jiných potřebných látek. Z jeřabin je možné vyrobit nejen marmelády, ale třeba i různé zavařeniny, kompoty a sušené se dají použít na výrobu čajů, do moučníků či k dochucování kompotů. Na péstební prostředí je jeřabina nenáročná. Jediné, co jeřáby nesnášejí, je časté řezání. Na řezných plochách dochází k pronikání infekce do dřeva a následně dochází k předčasnému odumírání stromů.

Velikosti listu dělíme rýče na záhonové a klasické. Záhonový rýč neslouží k rytí velkých ploch a spíše se předpokládá, že s ním budou rytí plochy malé a prostorově komplikované. Rozměr listu je u záhonového rýče cca 23x13 cm a u klasického 30x20 cm. Dále můžeme listy rozdělit dle tvaru jejich pracovní části. Rýče se spodní hranou rovnou nebo jen mírně zakulacenou slouží pro rytí a obracení zeminy. Naopak listy rýčů, které mají spíše špičatý tvar se hodí více pro přesazování, vyrývání nebo rytí v těžkých a soudrzných půdách. Pokud si budete pořizovat rýč, nezapomeňte se při koupi podívat, zda má list rýče na horní části širší náslapnou plochu. Starší typy rýčů toto nemají a při rytí a neustálém došlapování na ostrou hranu listu vás velmi brzy budou bolet nohy a v nejhorším případě vám může list protrhnout podrážku, zničit obuv a způsobit úraz.

Poslední variantou listu rýče je rýč na obrysování okrajů záhonů. V tomto případě se jedná o tvar půlměsíce. Tento rýč se zapichuje postupně na okraj záhonů a odřezává přerůstající trávu. Na rozdíl od výše popsanych rýčů je list zcela rovný bez jakéhokoli prohnutí. Prohnutí by vám totiž dělalo na okraji trávníku vlny.

Rycí vidle mají násadu i rukojeť totožnou s rýči, jen spodní pracovní část se odlišuje. List není z jednoho kusu, ale většinou je složený ze čtyř kovových zubů čtvercového průřezu. Rycí vidle najdou uplatnění při rytí těžkých a soudrzných půd, při dobývání rostlin, u kterých chceme zabránit poškození kořenového balu (cibule, hlízy, apod...) Rozměr listu je totožný s rýči.

Ing. Martin Hraňo, DiS. ,
Ing. Gabriela Rychnovská,
Odborné služby zahradnické,
Žehušice, tel /fax: 327 399 161,
www.hrano.cz